

De omgeving en het grid

→ **Note:** Dit document is enkel een korte samenvatting met antwoorden op de onderzoeksvragen. Voor het gehele onderzoek en proces (designdocument) refereer ik naar structuredesign.nl

Op iedere pagina, boven in dit document, zijn linkjes te vinden naar de desbetreffende webpagina voor meer informatie.

Inleiding

Ongeveer anderhalf jaar geleden ontdekte ik mijn fascinatie voor structuren. Ik begon het overal in terug zien. In hoe ik dingen aanpak, hoe ik te werk ga, mijn manier van fotograferen én ontwerpen.

Als persoon ben ik een eeuwige twijfelaar en kan ik uren, soms dagen nadenken over alle keuzes die ik moet maken. Dus bijvoorbeeld ook de keuzes die komen kijken bij een afstudeeronderzoek zoals dit. Een project waar ik geheel zelf mijn eigen draai aan mag geven. Maar waar begin ik dan eigenlijk? En waar werk ik naar toe?

Hoe belangrijk ik structuur anderhalf jaar geleden al ervaarde, is het nu, met de komst van corona, misschien wel belangrijker dan ooit. Want hoe zorg ik ervoor dat ik productief blijf? En mijn ritme en regelmaat in m'n dag niet verlies?

Wanneer ik helemaal losga in mijn gedachten, komt er niets uit mijn handen. Het denken staat het doen in de weg. Ik heb gemerkt dat het creëren van een structuur mij kan helpen het denkproces te verkleinen en het maakproces te vergroten.

Ik wilde op zoek gaan naar een methode waarbij ik grip krijg op mezelf en mijn omgeving. Dit bracht mij tot de volgende vraag: *"Hoe kan ik mijn drang naar structuur omzetten tot een designmethode?"*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden heb ik mezelf de volgende deelvragen gesteld:

- *"Waarom heb ik behoefte aan structuur?"*
- *"Wat kan structuur mij bieden zowel als persoon als ontwerper?"*
- *"Hoe gebruiken andere kunstenaars en/of designers structuur als designmethode?"*

Om antwoord te krijgen op bovenstaande vragen heb ik research gedaan. Daarnaast heb ik een journal bijgehouden om gedachten van me af te schrijven, experimenten en inzichten te delen. Dit document geeft enkel een korte samenvatting en antwoorden op de verschillende vragen. Voor meer onderzoek, reflecties en beeldend proces verwijst ik naar de website structuredesign.nl

Waarom heb ik behoefte aan structuur?

Structuur is voor mij een manier om controle te krijgen over mezelf en mijn omgeving om tijd te besparen en orde te brengen. Net als gewoontes en routines, bevrijdt het de geest van 'rommel'. Wanneer er geen structuur is, kan ik door alle prikkels het overzicht niet bewaren. Deze prikkels staan de productiviteit in de weg. Wanneer ik helemaal 'losga' in mijn gedachten, komt er niks uit mijn handen. Het denken staat het doen in de weg.

Daarnaast heeft de behoefte aan structuur ook te maken met het fenomeen 'keuzestress'. Tegenwoordig staat de moderne mens namelijk voortdurend voor een keuze gesteld. Keuzes waar mensen aan het begin van de vorige eeuw in veel kleinere maten mee te maken hadden. Vroeger werd je identiteit immers bepaald door waar je vandaan kwam, je plaats in de gemeenschap, je werk of geloof. Deze structuren zijn verdwenen. Tegenwoordig mag je geheel zelf bepalen wie je bent en wie je wilt zijn. Het is de ultieme autonomie, en dat voelt wel eens als een enorme druk.

"Het leven biedt veel meer kansen, maar ook minder houvast. Het aantal bronnen van zingeving waar je uit kunt putten is onbeperkt, het aantal voorbeelden waar je je aan kunt spiegelen schier ontelbaar en het aantal idealen waar je aan kunt voldoen nagenoeg eindeloos. Dat kan als een ultieme vorm van ongebondenheid worden ervaren, maar ook als een onaangenaam grote ruimte." (Wijnberg & Jensen, 2011, p. 17)

Het patroon van twijfel kan alleen worden doorbroken door daadwerkelijk iets te doen. Wie je bent en dus wat je wilt is wat je doet. Keuzestress is dan ook vaak een vicieuze cirkel: als je niet zeker weet wat je wilt doen, durf je geen keuzes te maken en weet je dus ook nooit wat je wilt! Daarbij ben ik ervan overtuigd dat je soms wel eens 'gedwongen' moet worden om dingen te doen.

Het derde punt is onze snel veranderende maatschappij:

"Onder invloed van de media en de snelle technologische ontwikkelingen, worden onze wereld, ons leven en de manier waarop we met elkaar omgaan steeds meer bepaald door snelheid; alles is constant in beweging." (Stroom Den Haag, 2013)

Ook dit kan zorgen voor een behoefte naar structuur, rust, ritme en regelmaat.

Al lijkt deze 'snel veranderende maatschappij' door de komst van corona stil te staan, is dit niet het geval. Juist nu door het wegvallen van ritme en houvast in onze dagelijkse (simpele) routines is structuur belangrijker dan ooit. Iets wat kan helpen is jezelf nieuwe gewoontes aan te leren en van tevoren te bedenken wat je gaat uitvoeren.

Wat kan structuur mij bieden zowel als persoon als ontwerper?

Mensen hebben de neiging om te denken dat een structuur je beperkt, maar hoe beter je een bepaalde structuur leert kennen, hoe meer vrijheid je voor jezelf creëert. Je kunt het vergelijken met de regels van een spel. Hoe beter je de spelregels leert kennen, hoe beter je het spel kunt spelen en hoe meer mogelijkheden je ontdekt binnen deze regels. Structuur en vrijheid liggen dus dichterbij elkaar dan je denkt.

Naast dat structuur vrijheid brengt, biedt het mij ook een manier om tot mezelf te komen. Een voorbeeld daarvan is wat ik ervaar als ik ga fotograferen. Fotograferen is voor mij ook een manier om te structureren. Het grip krijgen op mijn omgeving en het zoeken naar de details in de alledaagse schoonheid. Het zorgt ervoor dat ik vrijkom van het vele denken, onbevangen kan kijken en daardoor meer ga zien. Het waarderen van datgeen om me heen. Het is eigenlijk een vorm van mediteren. Een manier van loslaten. Ontwikkelen van kalmte in een onrustige wereld. Pauzering in het vele denken. Zonder oordelen kijken. Genieten van de alledaagse schoonheid.

Hoe gebruiken andere kunstenaars en/of ontwerpers structuur als designmethode?

Er zijn verschillende manieren hoe je structuur als designmethode kan gebruiken. In mijn research heb ik methodes van verschillende kunstenaars en ontwerpers geanalyseerd. Hieruit zijn vier duidelijke methodes te halen, namelijk structuur aan de hand van:

- **Regels of voorwaarden**

Het opstellen van een set regels of voorwaarden voordat je aan een ontwerp begint. Een kadering die ervoor zorgt dat je sneller van start kunt gaan.

- **Een grid of stramien**

Het grid als hulpmiddel om te structureren. Fysieke rasters waarop het ontwerp wordt gemaakt. Door met een grid te werken kan je de inhoud van een ontwerp structureren door onderdelen uit te lijnen op het raster.

- **Lijstjes**

Een lijst met (werk)woorden, welke basisprincipes en acties opsommen. Deze woorden zorgen ervoor dat er niet na hoeft te worden gedacht over de volgende stap in het proces. Het beperkt keuzes, vergroot het proces en je raakt niet betrokken bij de psychologie van wat je maakt en het nabeeld hoe het eruit zal zien.

- **Abstraheren**

Een methode waarbij je alleen dingen laat zien die echt van belang zijn. Een manier om visuele ruis weg te nemen. Het structureren en 'minimaliseren' van een beeld. Het creëren van een abstract beeld, lijnenspel of patroon uit een bestaand beeld.

Door deze manieren van structureren creëer je als het ware een speelveld waarbinnen je het spel gaat spelen. Een speelveld dat je niet beperkt maar je de vrijheid geeft om te experimenteren en dat kan leiden tot een verrassend, onvoorspelbaar resultaat.

De omgeving en het grid

Met de onderzoeksvraag *“Hoe kan ik mijn drang naar structuur omzetten tot een designmethode?”* zocht ik naar een methode waarbij de meeste keuzes al van tevoren zijn bepaald. Een methode die zorgt voor ritme en regelmaat. Een methode waarbij ik me kan focussen op het maakproces en niet zo zeer op het eindresultaat. Een methode waarbij mijn beeldende fascinatie voor structuur in mijn ontwerp zichtbaar is.

De designmethode *De omgeving en het grid* geeft het antwoord op deze vraag:

1. Het vastleggen van de omgeving.

Om te refereren en te laten zien, waar het detail, waar mijn oog op gefocust is, vandaan komt.

2. Het fotograferen van het detail uit de omgeving.

Hetgeen wat als eerste mijn aandacht trok.

3. Het omzetten van het detail in een lijnenspel, een grid.

Daarbij kijk ik naar welke lijnen nodig zijn om het karakter van de omgeving te vangen in het grid. Welke lijnen zijn juist overbodig of zorgen voor chaos.

4. Het creëren van letters op het grid.

Het feit dat er talloze mogelijkheden zijn om een letter te schrijven fascineert. Maar het belangrijkste is, welke ‘vorm’ geeft nou het beste het karakter van deze plek weer?

5. Het terugbrengen van de letter(s) naar de omgeving.

Met deze methode wil ik laten zien hoe ik kijk naar onze omgeving en hoe ik deze omgeving, via de stappen van de methode omzet tot ontwerp. De omgeving als inspiratiebron, het grid als speelveld en de letter als medium.

Conclusie

Als ik terugkijk op vier jaar Art, Communication en Design staat de vraag *“Wie ben ik als ontwerper?”* centraal. Een vraag waar ik bij aanvang van de opleiding nog geen antwoord op kon geven. Ik wist wat ik leuk vond om te doen, maar maakt dat mij een ontwerper?

In het tweede jaar van de opleiding kregen we de opdracht om ons eigen Designer Statement te formuleren. Dit was de eerste keer dat ik echt ging nadenken over wie ik nou eigenlijk ben als ontwerper. Wat is design voor mij? En hoe geef ik hier mijn eigen, unieke vorm aan? Ik schreef toen over mijn fascinatie voor verbanden tussen elementen, minimalistische beelden, overzicht en duidelijkheid, grafisch ontwerp en typografie. Een zoektocht naar structuur.

In de periode dat ik druk was met het ontdekken en tevens formuleren van mijn Designer Statement volgde ik het project Homo Ludens. Hier ontdekte ik dat de manier van ‘spelenderwijs’ werken mij aansprak en ervoor zorgde dat er meer uit mijn handen kwam. Vanaf dat moment was het voor mij helder dat het opstellen van regels een methode kon zijn wat mij helpt om in de toekomst sneller stappen te zetten.

Nu, inmiddels twee jaar verder, heb ik mijn eigen designmethode ontwikkeld. Een methode waarin ik alle ingrediënten heb verwerkt. Een methode die verteld wie ik als ontwerper ben.

Dit is dan ook de reden dat ik niet per definitie een conclusie schrijf over mijn afstudeeronderzoek. Ik heb iets gevonden waar ik een grote passie voor heb en waar ik telkens opnieuw van geniet om mee bezig te zijn. Mijn doel is om deze methode voort te zetten als een autonoom project. Een doorlopend proces, zonder einde.